

150. ОУ "Цар Симеон Първи"

адрес: гр. София, ж.к. "Дружба" - IV част, ул. "Делийска воденица" №11

телефон: 02 / 879 6663

e-mail: info-2207150@edu.mon.bg

УТВЪРЖДАВАМ:/n/

Виолена Велкова-Иванова

Директор на 150.ОУ

"Цар Симеон Първи"

**МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ
НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ
В 150. ОУ „Цар Симеон Първи“**

Настоящият Механизъм за противодействие на ученическия тормоз е приет на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № 10 от 10.09.2024г.и утвърден със Заповед № РД 12-1165 / 12.09.2024 г. на директора на училището.

Въвеждането на механизъм за противодействие на тормоза се налага от разбирането, че реален напредък в справяне с насилието може да бъде постигнат само в резултат на прилагането на последователна и целенасочена политика, която се споделя и следва от цялата училищна общност и се подкрепя от всички отговорни институции. Подобна политика е необходимо да включва мерки и дейности за превенция и намеса, както и разписани механизми и отговорности за действие в ситуации на насилие.

- **Разясняване на понятията „насилие“ и „тормоз“, както и видовете поведение, които те включват.**
- **Разглеждане на задължителните елементи на училищния механизъм за противодействие на тормоза.**
- **Очертаване на основните ресурси, които училището трябва да осигури, за да може ефективно да се противодейства на насилието.**

Същност:

Какво е насилие?

В България официална дефиниция на понятието насилие е дадена в параграф 1. т.1-5 от допълнителните разпоредби от правилника за прилагане Закона за закрила на детето: **„Насилие“** над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска и друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота и развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„Физическо насилие“ е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„Психическо насилие“ са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или лицето, което полага грижи за детето да осигури подходяща подкрепяща среда.

„Сексуално насилие“ е използването на дете за сексуално задоволяване, участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табути.

„Пренебрегване“ е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Какво е тормоз?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Не всеки акт на насилие е тормоз. Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики на това поведение:

1. Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете.
2. Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унижи или изолира от социалния живот.

3. Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на агресия.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;

Психически тормоз – например: подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; словесни изрази, които имат за цел да унижат оскърбят детето на база раса, пол религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Когато е в група – под формата на изолиране, игнориране, изключване от групови дейности, избягване, одумване и разпространение на зловни слухове , натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоза.

Сексуален тормоз - представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.

Кибернасилие и кибертормоз - насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обидни, заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижат, снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет, или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

Разлики между тормоз и закачки или игра между децата в учениците

По-голямата част от ситуациите могат да бъдат овладени от учителите, а някои-от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. Важно е да се разграничат случаите когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват активно и участват.

- Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно не става дума за тормоз.
- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз
- Ако едно от детето/ученикът не се чувства добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.
- Ако ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз
- Ако ученикът, който дразни продължава да дразни отново и отново, това е тормоз.

- Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени/височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр. тогава може да е тормоз.
- Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.
- Ако едно дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по-властно, това може да е тормоз.

Ако се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

Физическото насилие и тормоз са формите, които възрастните най-често забелязват и затова мерките за справяне обикновено са насочени именно към тях.

Психическото насилие и тормоз по-трудно могат да бъдат установени, тъй като не са така видими, а и децата, от своя страна, нямат нагласата да споделят с възрастните за своите преживявания.

Проблемът се задълбочава, когато психическото насилие и тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват от възрастните и се считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата. Важно е да се обърне внимание още при първите признаци за съществуването на насилие и тормоз.

Признаци, по които може да се разпознаят насилието и тормозът:

Разпознаването на насилие и тормоз включва следните физически и поведенчески признаци:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
 - неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едностранни отговори;
 - безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
 - лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
 - прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
 - влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие, отпадналост;
 - влошаване на успеха от обучението и чести отсъствия от училище;
 - чести отсъствия от определени часове.
-
- детето може да стане затворено и изолирано, да не желае да контактува с връстниците си;
 - агресивно поведение и/или поведение, насочено към привличане на вниманието, упорито непослушание, самонараняване;
 - внезапни избухвания, които са необичайни за възрастта или за нивото на развитие на детето;
 - бягане и криене, включително зачестили бягства от училище;
 - загуба на доверие, неучастие в общите занимания в училище, ниска самооценка;
 - употреба на алкохол, медикаменти, самозанемаряване (постоянно обличане на едни същи дрехи или отказ да сресва косата си);
 - психосоматични симптоми, като болки в стомаха, главоболие, гадене, оплаква се че сънува комари и сънят е нарушен.

- различни прояви на сексуализирано поведение/имитация на сексуален акт, разголване, използване на език, свързан със сексуални действия и т.н., които са нехарактерни за съответната възраст.

-наблюдават се промени в навиците или в използването на интернет и социалните мрежи.

Тормозът между децата спада към насилието над дете и се третира с мерки на Закона за закрила на детето. Според чл.7, ал.1 и 2 от Закона за закрила на детето, всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.